

Het Earth Charter als richtsnoer voor het bouwen van een cultuur van vrede en duurzame ontwikkeling

Na enkele jaren als manager in de industrie werkzaam te zijn geweest begon **Martin Lees** een 30-jarige carrière bij de Organisation for Economic

Co-operation and Development, waar hij verantwoordelijk was voor programma's over samenwerking in wetenschap en techniek, de procedures en structuren van bestuur en het InterFutures Project over de toekomst op lange termijn van de wereldeconomie. Hij werkte vervolgens in verschillende functies bij de Verenigde Naties en werd in 1982 benoemd tot Assistant Secretary General for Science and Technology for Development. Hij is ook verantwoordelijk geweest voor verschillende programma's op hoog niveau voor internationale samenwerking met China. Van 1991 tot 1996 was hij als Director General of the International Committee for Economic Reform and Cooperation belast met de ontwikkeling en uitvoering van programma's voor de samenwerking met pas onafhankelijke staten van de voormalige Sovjet-Unie. Twee jaar hielp hij als Director for Programme Development bij het nieuw leven inblazen van de University of Peace, wat leidde tot zijn benoeming tot rector, van 2001 tot 2005.

Ondanks onmiskenbare vooruitgang zullen wij onze nakomelingen een moeilijke en gevaarlijke wereld nalaten die nog steeds gebukt gaat onder onrechtvaardigheid, bedreiging van de vrede en een blijvende armoede voor miljoenen. Er bestaat daarom een

intense en diepe bezorgdheid over de toestand van onze wereld, over de relaties tussen volkeren en etnische en religieuze groeperingen en over de vooruitzichten op vrede en gelijke ontwikkelingskansen voor de komende generaties.

We kunnen niet langer vertrouwen op de beleidsplannen en -strategieën waarvoor we ons sinds de Tweede Wereldoorlog hebben laten leiden. We hebben een verandering van denken nodig, nieuwe strategieën en de steun en betrokkenheid van de hele maatschappij om de bedreigingen van de vrede en vooruitgang in de 21ste eeuw het hoofd te bieden.

Hier krijgt de vastgestelde taak van het Earth Charter een diepe betekenis: "het leggen van een ethisch verantwoorde grondslag voor de opkomende mondiale gemeenschap en helpen om een duurzame wereld op te bouwen, gebaseerd op respect voor de natuur, de universele rechten van de mens, economische rechtvaardigheid en een cultuur van vrede". Het Earth Charter vertegenwoordigt de gezamenlijke wijsheid en belangen van allerlei groepen, bijeengebracht gedurende een lange periode door middel van een wereldomvattend proces van beraadslaging, en dient als basis voor de dialoog en de evolutie van nieuwe waarden en benaderingen, aangepast aan de behoeften van de 21ste eeuw.

Gedurende de afgelopen vijf jaar heeft het Earth Charter zijn waarde bewezen

als hulpmiddel in het onderwijs, als katalysator voor een dialoog, als kader voor waarden en als aansporing tot actie. Daarom heeft de Council of the University for Peace (UPEACE) het Earth Charter formeel onderschreven en is dat een belangrijke rol gaan spelen bij conceptie, ontwerp en uitvoering van het onlangs ontwikkelde programma van de universiteit. UPEACE richt zich in zijn programma's voor onderwijs, training en onderzoek naar vrede op kwesties die essentieel zijn voor de vier hoofdthema's van het Earth Charter: respect en zorg voor de alle levensvormen; ecologische integriteit; sociale en economische gerechtigheid; en democratie, geweldloosheid en vrede. Bovendien geven we les op belangrijke gebieden die bijdragen aan een cultuur van vrede. Dat gebeurt onder meer in de vorm van academische programma's over: mensenrechten; internationaal recht; onderzoek naar conflicten en vrede; opvoeding tot vrede; geslacht en vredesopbouw; milieubescherming, media en vrede; economische ontwikkeling; vrede en veiligheid; en ontwapening en non-proliferatie.

Om een wereldomvattende strategie te ontwikkelen voor het verkrijgen van een cultuur van vrede moeten we de oorzaken van geweld en conflicten in de moderne wereld ophelderen. In het verleden ontstonden conflicten vooral tussen soevereine staten. De laatste tientallen jaren is de aard van conflicten echter veranderd. Tegenwoordig vindt de overgrote meerderheid van gewapende conflicten plaats binnen, niet

tussen, staten. Een tragisch gevolg van de verandering van de aard van conflicten is dat ongeveer 90 procent van de dodelijke slachtoffers van conflicten bestaat uit burgers – vooral vrouwen, kinderen en bejaarden.

Het vestigen van een cultuur van vrede hangt af van de vele gemotiveerde en deskundige mannen en vrouwen die kunnen werken aan het bereiken van een verzoening en een rechtvaardige samenleving. Vrede en vooruitgang kunnen alleen blijven bestaan als diepgewortelde gewoonten en gedragingen in de hele samenleving veranderd kunnen worden; als men afstand neemt van haat, onverdraagzaamheid en geweld en streeft naar solidariteit, respect voor mensenrechten, gelijke rechten voor mannen en vrouwen en verzoening. Voor deze beide belangrijke onderwerpen is de rol van opvoeding tot vrede, via vele kanalen en op elk niveau, van fundamenteel belang, zoals blijkt uit de opdracht en het programma van de University of Peace.

Wat is de betekenis van vrede? Vrede is niet simpelweg de afwezigheid van conflicten. Het is met vrede net als met gezondheid. Echt gezond zijn is heel wat meer dan simpelweg niet ziek zijn. Echte gezondheid betekent een actief, productief leven leiden; je ambities nastreven en zelfs een bijdrage leveren aan het geluk van anderen. Zo moeten we ook, als we een cultuur van vrede wensen, een wereld wensen van veiligheid, gerechtigheid, waardigheid, solidariteit, mogelijkheden, vooruitgang en hoop voor de overgrote meerderheid van de mensheid. We wensen dan in feite een wereld overeenkomstig de hooggestelde doelen van het Earth Charter. Daar zijn we nu nog ver van verwijderd.

In feite kunnen we alleen veiligheid voor onszelf bereiken als de wereld rondom ons vredig en welvarend is. Onze veiligheid en vooruitgang zijn, op de lange duur, niet te scheiden van de veiligheid en vooruitgang van anderen. Een voorwaarde voor vrede in de 21ste eeuw is

het creëren, door middel van internationale samenwerking en actie van regeringen en burgers, van omstandigheden waarin de grote meerderheid van onze medemensen zich veilig en hoopvol kan voelen.

Wij hebben het vermogen om een betere wereld te creëren. Het is niet alleen maar een kwestie van hulpbronnen – we hebben gezien hoe snel hulpbronnen beschikbaar gemaakt kunnen worden voor oorlog. Zoals het Earth Charter duidelijk maakt, is het een kwestie van waarden, prioriteiten, organisatie en willen.

De bedreigingen van het leven, de veiligheid en het welzijn van honderden miljoenen mensen in deze eeuw zullen niet alleen voortkomen uit de nasleep van conflicten – ‘de onmenselijkheid van mens tegenover mens’ – maar ook uit economische en milieugerelateerde problemen zoals armoede, honger, vervuiling en ziekte, en de ineenstorting van ‘failliete staten’ met een minimum aan voor het in stand houden van stabiele, vreedzame samenlevingen onmisbare sociale en politieke capaciteiten. We worden in feite uitgedaagd om steeds ingewikkelder wordende, allesomvattende problemen op te lossen, onder voortdurend veranderende omstandigheden en met grote onzekerheid en risico's. Er moet een meer systematische, interdisciplinaire benadering worden ontwikkeld, met onderkenning van de belangrijkste verbanden tussen de problemen waar we voor staan en ook tussen de strategieën en de maatregelen om ze op te lossen. Deze benadering vereist een nieuw respect voor internationale solidariteit en samenwerking en gemeenschappelijke ethische principes. Daarbij dient volledig rekening te worden gehouden met de diversiteit van opvattingen, ambities en benaderingen in onze pluralistische wereld. Voor al deze aspecten kan het Earth Charter dienen als richtlijn en uitgangspunt.

Als we onze toekomstproblemen willen overwinnen, zullen we een nieuwe

generatie leiders nodig hebben. Leiders met begrip voor de omstandigheden en uitdagingen van de moderne wereld. Ze zullen een langetermijnvisie moeten hebben en zich betrokken moeten voelen bij de toekomst van de mensheid. Ze zullen in staat moeten zijn om over de grenzen van vakgebieden, sectoren en sociale instellingen heen te werken. En ze zullen niet bevooroordeeld mogen zijn door enge ideologische of nationale standpunten; ze zullen open moeten staan voor inzichten en opvattingen van andere culturen.

Dit is een directe uitdaging aan onze academische instellingen: te beginnen met het interdisciplinair en multicultureel onderzoek en onderwijs waarop het nieuwe beleid en leiderschap gebaseerd moeten zijn. Als de leiders en leraren van de nieuwe generatie effectief willen functioneren in de moderne wereld, moeten zij bereid zijn om de eigen beperkingen in te zien; om te begrijpen dat zij zelf zijn geconditioneerd door hun eigen achtergrond en ervaringen. Ze moeten niet denken dat het hun taak is om anderen hun mening op te leggen omdat zij die als volstrekt juist beschouwen. Dan zullen ze misschien in staat zijn om met succes te functioneren in een pluralistische wereld, te profiteren van andere culturen en meningen, en daarbij toch het doel scherp voor ogen te houden, in ieders belang.

In onze steeds kleiner wordende wereld zal het voor de welgestelden en bevoorrechten op de langere termijn gewoon niet meer mogelijk zijn hun voordelen te verdedigen met militaire middelen of door hoge uitgaven aan menselijk vernuft en materiële hulpmiddelen. We moeten onze pogingen hernieuwen om de internationale solidariteit en samenwerking te versterken en stevige grondslagen te leggen voor wereldvrede.

Onze planeet loopt de kans verdeeld te worden in twee werelden, waarvan de grens zowel door als tussen landen loopt: een relatief veilige, rijke en bevoorrechte wereld en een gevaarlijke wereld van armoede en honger, onrecht-

vaardigheid en ellende. Maar deze twee werelden zijn in wezen van elkaar afhankelijk – door milieu en klimaatsverandering; door menselijke activiteiten; door migratie en massatoerisme en door het optreden van zich snel verspreidende, dodelijke ziekten die geen rekening houden met nationale grenzen. We zien nu in dat we ook verplicht zijn om samen de gevaren onder ogen te zien van internationale misdaad en terrorisme, die ontwikkelde en onontwikkelde landen in gelijke mate bedreigen.

Het welzijn en de veiligheid van ons allen is in feite direct en indirect afhankelijk van een ingewikkeld netwerk van internationale betrekkingen en samenwerkingsverbanden die op hun beurt afhankelijk zijn van goodwill, vertrouwen en gemeenschappelijke belangen van groepen en naties; gemakkelijk te vernietigen, heel moeilijk weer op te bouwen. Om een cultuur van vrede te bereiken, moeten we beslist internationale solidariteit, vertrouwen en samenwerking versterken. Een positief punt is, dat de mensheid nooit over grotere hulpbronnen heeft beschikt, in termen van kennis, deskundigheid, technologische systemen en middelen om bedreigingen van vrede, veiligheid en ontwikkeling af te wenden. Maar deze hulpmiddelen worden niet in voldoende mate toegepast om conflicten te voorkomen en de grondslagen te leggen voor solidariteit en vrede. De stromen hulpmiddelen om de ontwikkeling te stimuleren blijven klein in verhouding tot de behoeften en mogelijkheden.

Ons huidige beleid, dat vooral is gericht op het reageren op specifieke en onmiddellijke problemen, legt in feite niet de grondslagen voor duurzame vrede. Zonder een vernieuwde, gezamenlijke poging om conflicten te voorkomen en de grondslagen te leggen voor vrede en vooruitgang, waarbij de hele wereldgemeenschap is betrokken, zijn de vooruitzichten voor vrede en veiligheid in de 21ste eeuw beperkt, zelfs voor de rijkste en machtigste landen.

Onszelf in de praktijk inzetten voor

duurzame vrede vereist nieuwe ideeën, nieuw beleid en nieuw leiderschap, zoals zo duidelijk wordt uiteengezet in het Earth Charter. Opvoeding tot vrede kan een belangrijke bijdrage leveren. De ontwikkelingslanden en de landen in overgang kunnen niet stabiel worden en armoede, analfabetisme, honger en ziekte niet terugdringen tenzij geweld en conflicten kunnen worden voorkomen. En dit kan alleen worden bereikt als er duizenden leiders, leraren en deskundigen in deze landen zijn, die hun best doen om conflicten te voorkomen of bemiddelen om een verzoening te bereiken; die geweldloosheid, tolerantie, eerbiediging van de mensenrechten en gelijkberechtiging van vrouwen onderwijzen en wederzijds begrip tussen verschillende etnische, religieuze en culturele groeperingen. Zulke veranderingen in diepgewortelde opvattingen en gewoonten kunnen alleen worden gestimuleerd door onderwijs via formele en informele kanalen en door een positieve rol van de media.

Vergroting van de educatieve capaciteit van onderontwikkelde en in overgang verkerende landen om voorzieningen te treffen voor onderwijs, training en onderzoek van belangrijke punten van vrede en ontwikkeling op elk niveau, is een steeds belangrijker middel gebleken om de basis voor vrede en vooruitgang te leggen. Ook zal het belangrijk zijn om mannen, vrouwen en kinderen in de ontwikkelingslanden goed te informeren over wereldproblemen en opvoeding tot vrede. De kiezers in deze democratieën moeten zich bewust worden van de huidige en toekomstige realiteit van de gang van zaken in de wereld, willen ze het internationaal gerichte langetermijnbeleid steunen dat nodig is om een vreedzame wereld voor allen veilig te stellen.

Door het verspreiden van kennis en het steunen van pogingen overal ter wereld om een nieuwe generatie op te leiden van leiders, leraren en deskundigen op belangrijke zaken als conflictpreventie en het bouwen aan vrede, kunnen we een bijdrage leveren aan een vrediger en

veiligere toekomst voor de mensheid. En bij deze wereldomvattende inspanning zal het Earth Charter een belangrijke rol spelen. ●